

ÄLGKUNGEN

BOKFRÅGOR

1

I början av berättelsen får vi veta hur det gick till när Klara gick vilse i skogen. Eller blev hon kanske fångad av skogsfolket? Vem vet ...

Vad du behöver veta är vad du ska göra om du går vilse i skogen. Hur gör du då?

2

Älgkungen är en magisk varelse som har funnits i världen mycket länge. Men hur gammal kan en vanlig älg bli?

3

Sara berättar en saga om en flicka och en björn. I den sagan ger björnen flickan ett namn, Naestie, som han säger betyder stjärna på det språk som människorna talar. Vilket språk är det, och var talas det språket idag?

MARIA HELLBOM

Älgkungen har skrivits av Maria Hellbom.
Boken är utgiven av Bonnier Carlsen 2021.

ÄLGKUNGEN

BOKFRÅGOR

4

Klaras mormor och farfar berättar om hur det var i Vidås för 150 år sedan. Vad vet du om hur det såg ut där du själv bor för 150 år sedan? Hur var det att till exempel att bo där? Hur var det att vara barn där?

5

Klara får veta en del om sitt släktingtrassel den här sommaren, till exempel om hur det var för hennes farmor i Thailand och om gården där hennes mormor och morfar bor. Vad vet du själv om din familj? Kan du be någon i din familj berätta om din släkt?

6

Klara och Aron hittar många spännande saker på hembygdsgården i Vidås. Vad är en hembygdsgård? Har du varit i en sådan någon gång? Finns det någon sådan där du bor?

ÄLGKUNGEN

DISKUSSIONSFRÅGOR OM KÄNSLOK

OM SORG - ATT VARA LEDSEN

- 1 Klara är ledsen för att hon inte får några syskon och hon har ingen som hon kan prata med om det. Som tur är träffar hon Älgkungen, och han lyssnar på henne. Vad gör du när du märker att någon är ledsen? Hur känns det i dig när du är med någon som är ledsen? Vad gör du när du själv är ledsen?

OM ORO OCH ATT HANTERA ORO

- 2 När Klara och Aron förstår hur farligt det är med skogsbranden blir båda två väldigt oroliga. Vad gör du när du eller någon nära dig är orolig?

OM TRYGGHET

- 3 För Klara är skogen en speciell plats. När hon är i skogen behöver hon bara ta ett andetag och så känner hon sig lugn. Hon bara är. Har du själv något ställe där du känner så, var är det i så fall? Har du något som du gör som får dig att känna dig glad och lugn?

MARIA HELLBOM

Älgkungen har skrivits av Maria Hellbom. Boken är utgiven av Bonnier Carlsen 2021.

ÄLGKUNGEN

DISKUSSIONSPRÅGOR OM SKOG, SKOGSBRÄNDER, NATUR OCH HISTORIA

- 1 Den varma sommaren 2018 kan vara ett tecken på att världen är på väg in i en period med mer extremväder. Vad menas med extremväder? Hur kan det yttra sig, och hur kan det påverka oss?
- 2 Vad kan vi själva göra för att minska risken för att skogsbränder uppstår? Ibland råder eldningsförbud – vad betyder det?
- 3 Sara och Sunee säger att skogen kommer att växa igen där den har brunnit, även om det tar många år. Vad händer i naturen efter en skogsbrand? Hur lång tid tar det för skogen att återhämta sig?
- 4 Klara och Aron oroar sig för vad som händer med djuren när skogen brinner. Vad händer, hur kan djur klara sig vid en skogsbrand?
- 5 Någonstans i Sverige finns Gamle Tjikko. Vem är det?
- 6 Sunee har en gammal rostig och skrovlig kniv som hon säger är full av magi därför att den är tillverkad av något som heter myrmalm. Vad är myrmalm, och hur kan man göra knivar av det?

MARIA HELLBOM

Älgkungen har skrivits av Maria Hellbom. Boken är utgiven av Bonnier Carlsen 2021.

BOKFRÅGOR

Stödmaterial för lärare

1. Svar finns till exempel på Skogen i Skolan: https://www.skogeniskolan.se/sites/skogeniskolan.se/files/files/pages/26_om_du_gar_vilse_i_skogen_1.pdf eller Friluftsförbundet: <https://www.friluftsförbundet.se/aktuellt/vad-ska-du-gora-om-du-ar-vilse/>
2. Skansen har fin information om älgar: <https://www.skansen.se/sv/alg>
3. Naestie betyder stjärna på samiska, det språk som talas i Sápmi. Läs mer om Sápmi på Samiskt informationscentrums hemsida: www.samer.se. Under fliken Skola finns även lektionsunderlag och resursmaterial för lärare
4. Kan kopplas till en stad eller en stadsdel, och till folkskolans historia.
5. Här kan det komma upp olika saker beroende på barnets bakgrund. Familj, släkt och arv är ofta en viktig del av vår identitet och därför behöver vi vara varsamma och öppna för barnets perspektiv. Tänk på att familjer kan se olika ut, inkluderande förhållningssätt, barnet bestämmer själv vem som är hans familj.
Viktigt att bekräfta om det kommer fram svåra saker, till exempel om något traumatiskt har hänt, en flykt eller ett dramatiskt dödsfall. Att säga "det måste ha varit svårt när ..." eller "de/ni måste ha haft det väldigt jobbigt när ..." räcker oftast bra.
6. Bra information på Sveriges hembygdsförbunds hemsida <https://www.hembygd.se/shf>

DISKUSSIONSFRÅGOR OM KÄNSLOR

Bakgrundsmaterial för dig som är lärare

Ta gärna hjälp av skolkurator eller skolpsykolog i diskussionerna.

Älgungen handlar bland mycket annat om att ha, hantera och bemöta svåra känslor: Sorg, oro, otillräcklighet. Huvudpersonen Klara har ett jobbigt år bakom sig då familjen trodde och ville att hon skulle få ett syskon, men det blev inget syskon.

Det är svårt för alla i familjen. Vi får veta att de vuxna runt Klara har försökt att göra det som vi vuxna instinktivt gör när svåra saker händer - vi försöker till varje pris skydda barnen. Klaras familj har försökt skydda Klara genom att inte visa henne sin sorg – faktiskt, som Klaras morfar, genom att inte låtsas om att något har hänt alls. Men det har hänt, och Klara märker och vet det förstås ändå.

Barn, även små barn, märker när något är fel. De märker när vuxna försöker hemlighålla saker som är svåra. Även om de kanske inte förstår vad som är fel, så märker de att det är något som inte är som de ska. I värsta fall känner barnet att det svåra är så hemligt och farligt att man inte får prata om det.

Eller så vill barnet skydda de vuxna och gömmer sina egna känslor, låtsas själv inte om att det är jobbigt. Så gör Klara. Hon vill inte visa att hon är ledsen för hon vill inte göra sina föräldrar mer ledsna än hon märker att de redan är. Resultatet blir att hon ensam får bära sin sorg. Hon blir övergiven och isolerad när hennes familj egentligen vill skydda henne. Det svåra blir svårare för henne. Som tur är träffar hon Älgkungen.

Älgkungen har många superkrafter, en av dem är att lyssna och att bekräfta Klaras sorg utan att försöka trösta eller lugna. Att tillåta känslor och reaktioner är viktigt, och svårt. Vi vill gärna trösta, och säger saker som ”du ska inte vara ledsen” eller ”det ordnar sig ska du se”, särskilt när den som är ledsen är ett barn. Vi stänger dörren om känslorna. Men Älgkungen är trygg. Med honom får Klara ha sina känslor, hon får vara ledsen, och då känns det lättare. Älgkungen delar hennes börda.

Han påminner också Klara och Aron (och oss) om att parallellt med sorgen finns kärleken: Att vi kan älska, vara vänner, glädjas åt saker har den baksidan att vi sörjer när vi på olika sätt förlorar dem vi älskar. Karaktären Sara får förmågan till vänskap och kärlek av människorna, det gör att hon sörjer dem hon mister under sitt långa liv. Det är svårt, hon vill lämna människorna för att slippa vara med om det igen. Till slut kommer Sara ändå fram till att hon vill kunna tycka om och älska, och hon hittar nya vänner och ny kärlek. När vi ger tillgång till de svåra känslorna blir vi också öppna för de positiva och kan knyta an till varandra. I berättelsens slut får Sara vara tillsammans med sin kärlek, får en ny familj och ett hem.

I samtal om svåra känslor är det viktigt att vara öppen och tillåtande kring allt som kommer upp i samtalen och förmedla att alla har jobbiga känslor ibland, det är en del av att vara människa. Det senare kan man som vuxen behöva föreslå/förklara under samtalet, eftersom det fortfarande finns en stark föreställning i vår kultur om att det ”normala” är att alltid vara lugn, glad och nöjd. Man kan alltså behöva prata om att alla har jobbiga känslor ibland, det är en del av att vara människa, och att det är okej.

DISKUSSIONSFRÅGOR OM KÄNSLOR

Stödmaterial för lärare

1. OM SORG - ATT VARA LEDSEN

Att vara med/lyssna på någon som är ledsen: Empati, medkänsla handlar om att på något plan kunna koppla det som någon annan upplever till sina egna känslor och erfarenheter, och förmedla till den andre att man förstår att det är svårt. Man behöver inte förstå vad eller varför det är svårt – det viktiga är att man förmedlar att man förstår att det är svårt.

Lyssna på förslag. Fånga upp och bekräfta förhållningsätt som att

- lyssna när någon vill prata
- vara/sitta med/stanna hos den som är ledsen
- säga att det är okej att vara ledsen/ha sina känslor.

Förmedla att det för den som lyssnar kan kännas sorgligt, när man lyssnar kan man själv bli berörd/ ledsen, man kan bli trött, det kan vara jobbigt att lyssna, man kan själv komma att tänka på jobbiga saker som man själv har gått igenom. Det är också normalt och okej. Om/när man känner att det blir för mycket – prata med en trygg vuxen.

Frågan *Vad gör du när du själv är ledsen?* kommer efter av en anledning. Här kan man knyta an till svaren på första frågan, hur finns man där för en ledsen kompis. När man själv är ledsen kan ett förhållningsätt vara att "vara sin egen kompis" – självmedkänsla.

Förslag att man kan tänka på vad man skulle sagt till en kompis, någon man tycker om, och "prata med sig själv" på det sättet, tillåtande och medkännande.

Normalisera känslorna för sig själv: Det är okej att vara ledsen – jag är okej. Jag är inte ensam om att vara ledsen, alla har det jobbigt ibland.

2. OM ORO OCH ATT HANTERA ORO

Bra, igen, att prata om att oro är en vanlig och normal känsla. Alla människor känner oro, det är en del av att vara människa. Men det kan också vara väldigt jobbigt.

Lyssna på förslag. Fånga upp och bekräfta/förklara:

- Det kan hjälpa att dela: Att prata med någon som man litar på, så som Klara och Aron gör, de pratar med varandra. Det kan hjälpa att prata med en vuxen som man känner sig trygg med.
- Det kan hjälpa att röra på sig, träna eller gå ut och gå, då får oron ett utlopp.
- Det kan hjälpa att göra något för att påverka det som man är orolig för. Vad beror på vad det är som oroar. Klara och Aron hjälper till i skolköket, det är deras sätt att bidra och Klaras farmor bekräftar att det är viktigt – att få äta ordentligt hjälper brandkåren och alla frivilliga att orka med arbetet att släcka branden.

3. OM TRYGGHET

Tillfälle att reflektera över trygga platser i vid bemärkelse. Det kan vara en fysisk plats, i naturen eller hemma. Det kan vara en aktivitet. Det kan vara att försvinna in i en berättelse, en bok eller en film.

Vad gör att platsen eller aktiviteten känns trygg? Kan man själv skapa en sådan plats?

DISKUSSIONSFRÅGOR OM SKOG, SKOGSBRÄNDER, NATUR OCH HISTORIA - Bakgrund för dig som är lärare

Bakgrund om skogsbränderna 2018:

Älgkungen utspelar sig sommaren 2018. Det var en mycket varm och torr sommar i hela landet. Juli, augusti och september var extremt torra med rekordhöga temperaturer på många håll i landet.

Mindre skogsbränder bröt ut redan i maj, och i mitten av juli pågick 52 skogsbränder samtidigt i landet. Gävleborgs län, Dalarnas län och Jämtlands län drabbades av särskilt stora skogsbränder som var svåra att få under kontroll. EU:s brandförsvaret mobiliserades för att hjälpa det svenska brandförsvaret. Stöd kom med helikoptrar och flyg för vattenbombning från Norge, Tyskland, Litauen. Från Polen, Danmark och Tyskland kom brandbilar och brandmän för att avlösa de svenska.

Totalt brann 25 000 hektar skog (en hektar är 10 000 kvadratmeter, ungefär två fotbollsplaner). Det låter mycket, men den brunna skogen omfattar bara omkring en promille av landets totala skogsareal. Värdet av den förstörda skogen har beräknats till 900 miljoner kronor. I efterförloppet har ekonomiskt stöd betalats ut till drabbade skogsägare.

Förloppet för skogsbranden i Vidås, som startar den femtonde juli 2018, är konstruerat utifrån

skogsbranden i Fågelsjö-Lillåsen 2018, och på den stora skogsbranden i Västmanland 2014. I det senare fallet bidrog vindar på 10-15 sekundmeter till att branden spred sig explosionsartat under det femte branddygnet, över vägar och vattendrag, så som branden gör i Vidås då Klara och Aron leder skogsfolket i säkerhet.

Skogsbränderna 2018 är de mest omfattande i modern tid. Det går inte att säga entydigt att bränderna hade ett samband med klimatförändringar. Samtidigt sägs att den extremt varma sommaren 2018 ger en bild av hur framtidens sommartemperaturer kan komma att bli, med extrema och långvariga värmeböljor och temperaturer på 40 grader eller mer.

DISKUSSIONSFRÅGOR OM SKOG, SKOGSBRÄNDER, NATUR OCH HISTORIA - Stödmaterial för lärare

1. Information t ex på Naturskyddsföreningen:

<https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/vanliga-fragor-om-klimatforandringarna/>

2. Enligt krisinformation: <https://www.krisinformation.se/detta-kan-handa/gras-och-skogsbrand>

3. Frågor och svar om skogsbränder på en frågor och svar-sida från Sveriges Lantbruksuniversitet: <https://www.slu.se/ew-nyheter/2018/8/skogsbrander/>

4. Skogsstyrelsen har medverkat i en bra skrift om vad som hände under och åren närmast efter branden i Västmanland 2014: <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/om-oss/var-tidning-skogseko/lokala-bilagor-i-skogseko/lokala-bilagor-skogseko-2-2017/uppsala-vastmanland-lokaleko-2-2017.pdf>

Se bland annat tidningen Land: <https://www.landskogsbruk.se/skog/sa-paverkas-skogens-djur-av-branderna/>

5. Vem är gamle Tjikko? Läs mer på: <https://www.sverigesnationalparker.se/park/fulufjallets-nationalpark/upplevelser/varldens-aldsta-trad/> & <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/dalarna/gammelgranens-upptackare-i-varsta-fall-kan-old-tjikko-do>

6. Mer om myrmalm och järntillverkning bland annat på Ekomuseum Bergslagens hemsida: <https://ekomuseum.se/vill-du-veta-mer/jarn-ur-rodjord-och-sjomalm/> & Industrihistoriska föreningen i Västerås har material och bilder om blästbruk på sin hemsida: <https://www.hembygd.se/industri-staden/blasterugnar-och-masugnar>

OM MARIA HELLBOM

Maria Hellbom är psykolog med lång bakgrund inom cancervård. Hon har tidigare byggt upp Centrum för cancerrehabilitering i Stockholm och är numera klinikchef vid Ängelholms sjukhus. Hon har en bakgrund som krönikör och har medverkat i fackböcker om vård, med det var efter att ha fått en skrivarkurs i julklapp av sin familj 2017 som det skönlitterära skrivandet tog fart. "Älgkungen" skrev hon som ett bidrag till Bonnier Carlsens stora manustävling 2020.

